

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

3 septembrie 2015 *

„Trimitere preliminară — Ajutoare de stat — Stabilirea calculului dobânzilor aferente recuperării ajutoarelor incompatibile cu piața comună — Dobânzi simple sau dobânzi compuse — Legislație națională care face trimitere, pentru calculul dobânzilor, la dispozițiile Regulamentului (CE) nr. 794/2004 — Decizie de recuperare notificată înaintea intrării în vigoare a acestui regulament”

În cauza C-89/14

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Corte suprema di cassazione (Italia), prin decizia din 14 noiembrie 2013, primită de Curte la 21 februarie 2014, în procedura

A2A SpA

împotriva

Agenzia delle Entrate,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul T. von Danwitz (raportor), președinte de cameră, și domnii C. Vajda, A. Rosas, E. Juhász și D. Šváby, judecători,

avocat general: domnul M. Wathelet,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru A2A SpA, de A. Santa Maria, de G. Russo Corvace, de G. Pizzonia, de G. Zoppini și de E. Gambaro, avocați;
- pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de G. De Bellis, avvocato dello Stato;
- pentru Comisia Europeană, de D. Triantafyllou și de W. Roels, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 26 martie 2015,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: italiana.

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 14 din Regulamentul (CE) nr. 659/1999 al Consiliului din 22 martie 1999 de stabilire a normelor de aplicare a articolului 93 din Tratatul CE (JO L 83, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 41), precum și a articolelor 9, 11 și 13 din Regulamentul (CE) nr. 794/2004 al Comisiei din 21 aprilie 2004 de punere în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 659/1999 (JO L 140, p. 1, rectificare în JO 2004, L 286, p. 3, Ediție specială, 08/vol. 2, p. 42).
- 2 Cererea de decizie preliminară a fost formulată în cadrul unui litigiu între A2A SpA (denumită în continuare „A2A”), pe de o parte, și Agenzia delle Entrate (administrația fiscală), pe de altă parte, referitor la recuperarea, cu dobânzi compuse, a unui ajutor de stat declarat incompatibil cu piața comună prin Decizia 2003/193/CE a Comisiei din 5 iunie 2002 privind un ajutor de stat sub formă de scutiri fiscale și de împrumuturi în condiții preferențiale acordate de Italia unor întreprinderi de servicii publice al căror acționariat este în majoritate public (JO 2003, L 77, p. 21).

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Regulamentul nr. 659/1999

- 3 Considerentul (13) al Regulamentului nr. 659/1999 are următorul cuprins:

„întrucât, în cazul ajutoarelor ilegale care nu sunt compatibile cu piața comună, trebuie restabilită concurența efectivă; întrucât, în acest scop, este necesară recuperarea fără întârziere a ajutorului, inclusiv a dobânzii; întrucât este necesar ca recuperarea să se realizeze în conformitate cu procedurile de drept național; întrucât aplicarea acestor proceduri nu trebuie să ridice obstacole în calea restabilirii concurenței nedenaturate, prin împiedicarea executării imediate și efective a deciziei Comisiei; întrucât, pentru a obține acest rezultat, statele membre trebuie să ia toate măsurile necesare pentru a asigura efectul util al deciziei Comisiei”.

- 4 Articolul 14 din acest regulament, intitulat „Recuperarea ajutorului”, prevede:

„(1) Atunci când adoptă decizii negative în cazuri de ajutor ilegal, Comisia decide ca statul membru în cauză să ia toate măsurile necesare pentru recuperarea ajutorului de la beneficiar (denumită în continuare «decizie de recuperare»). Comisia nu solicită recuperarea ajutorului în cazul în care aceasta ar contraveni unui principiu general de drept comunitar.

(2) Ajutorul care urmează să fie recuperat în temeiul unei decizii de recuperare include dobânda calculată pe baza unei rate adecvate, fixate de Comisie. Dobânda se datorează de la data la care ajutorul ilegal a fost pus la dispoziția beneficiarului până la data recuperării sale.

(3) Fără a aduce atingere unui ordin emis de Curtea de Justiție a Comunităților Europene în temeiul articolului 185 din [T]ratat[ul] [CE], recuperarea se efectuează fără întârziere și în conformitate cu procedurile legislației naționale a statului membru în cauză, cu condiția ca acestea să permită executarea imediată și efectivă a deciziei Comisiei. În acest scop și în eventualitatea unei proceduri derulate în fața instanțelor naționale, statele membre în cauză parcurg toate etapele necesare permise de legislațiile naționale respective, inclusiv măsuri provizorii, fără a aduce atingere dreptului comunitar.”

Comunicarea Comisiei privind ratele dobânzilor aplicabile în cazul recuperării de ajutoare ilegale

- 5 Comunicarea Comisiei privind ratele dobânzilor aplicabile în cazul recuperării ajutoarelor ilegale, publicată în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* la 8 mai 2003 (JO 2003, C 110, p. 21), prevede:

„[...]”

În cadrul procesului de colaborare loială dintre Comisie și statele membre cu ocazia executării anumitor decizii de recuperare, s-a pus însă problema dacă aceste dobânzi trebuiau să fie simple sau compuse [...]. Ținând seama de obiectivul de recuperare a ajutoarelor ilegale și de importanța sa în sistemul de control al ajutoarelor de stat prevăzut de Tratatul CE, Comisia consideră urgentă clarificarea poziției sale în această privință.

[...]

Potrivit practicilor pieței, dobânzile simple sunt calculate în mod normal atunci când beneficiarul fondurilor nu utilizează quantumul acestor dobânzi înainte de finalul perioadei avute în vedere, de exemplu în cazul în care quantumul în discuție a fost plătit numai la finalul acestei perioade; în schimb, dobânzile compuse sunt calculate în mod normal dacă se poate considera că, în fiecare an (sau perioadă), quantumul dobânzilor este plătit beneficiarului, crescând în aceeași măsură capitalul pe care l-a perceput inițial. În acest caz, astfel, acesta încasează dobânzi la dobânzile plătite pentru fiecare perioadă.

[...] Rezultă în consecință, în pofida diversității situațiilor posibile că un ajutor ilegal are ca efect furnizarea de fonduri către beneficiar în aceleași condiții în care se acordă un împrumut pe termen mediu care nu poartă dobânzi. Prin urmare aplicarea unor dobânzi compuse pare necesară pentru a garanta neutralizarea totală a avantajelor financiare ce rezultă dintr-o asemenea situație.

În consecință, Comisia dorește să informeze statele membre și părțile interesate că în orice decizie de recuperare a unui ajutor ilegal pe care ar putea să o adopte în viitor va aplica dobânda de referință pentru calcularea echivalentului subvenției nete al ajutoarelor regionale potrivit formulei compuse. Potrivit practicilor uzuale de pe piață, această compunere se va face pe o bază anuală. În același mod, Comisia va aștepta din partea statelor membre ca acestea să aplice dobânzi compuse la executarea oricărei decizii de recuperare în instanță, cu excepția situației în care acest fapt ar fi contrar unui principiu general al dreptului comunitar.” [traducere neoficială]

Regulamentul nr. 794/2004

- 6 Articolele 9 și 11 din Regulamentul nr. 794/2004, care figurează în capitolul V din acesta, privesc rata dobânzii aplicabilă recuperării unor ajutoare ilegale.
- 7 Articolul 9 din regulamentul menționat, intitulat „Metoda de stabilire a ratei dobânzii”, prevede:

„(1) Dacă nu se prevede altfel într-o decizie specifică, rata dobânzii aplicabilă recuperării ajutorului de stat acordat prin încălcarea articolului 88 alineatul (3) din tratat este o rată procentuală anuală stabilită pentru fiecare an calendaristic.

Aceasta se calculează pe baza mediei pe cinci ani a ratelor swap interbancare pe lunile septembrie, octombrie și noiembrie ale anului anterior, la care se adaugă 75 de puncte de bază. În situații justificate corespunzător, Comisia poate crește rata cu mai mult de 75 de puncte de bază pentru unul sau mai multe state membre.

(2) Dacă media disponibilă a ultimelor trei luni a ratelor swap interbancare pe cinci ani, majorată cu 75 de puncte de bază, depășește cu mai mult de 15 % rata dobânzii aplicabile recuperării ajutoarelor de stat, Comisia efectuează un nou calcul al acestei rate.

Noua rată se aplică din prima zi a lunii următoare recalculării efectuate de Comisie. Comisia informează, prin intermediul unei scrisori, statele membre cu privire la recalculare și la data de la care se aplică aceasta.

(3) Rata dobânzii se stabilește în mod individual pentru fiecare stat membru sau în mod global pentru două sau mai multe state membre.

(4) În lipsa unor informații de încredere sau echivalente sau în circumstanțe excepționale, Comisia poate, în strânsă cooperare cu statul membru (statele membre) în cauză, să stabilească o rată a dobânzii aplicabilă recuperării ajutorului de stat, pentru unul sau mai multe state membre, pe baza unei alte metode și pe baza informațiilor pe care le are la dispoziție.”

- 8 Articolul 11 din Regulamentul nr. 794/2004, intitulat „Metoda de aplicare a dobânzii”, prevede la alineatul (2):

„Rata dobânzii se aplică pe o bază compusă până la data recuperării ajutorului. Dobânzile acumulate pe parcursul anului precedent produc dobânzi în fiecare an următor.”

- 9 Articolul 13 primul paragraf din Regulamentul nr. 794/2004 prevede că acesta intră în vigoare în a douăzecea zi de la data publicării în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*. Întrucât acest regulament a fost publicat în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* la 30 aprilie 2004, el a intrat în vigoare la 20 mai 2004. Pe de altă parte, potrivit articolului 13 al cincilea paragraf din regulamentul menționat, articolul 11 din acesta din urmă se aplică cu privire la orice decizie de recuperare notificată după data intrării în vigoare a aceluiași regulament.

Decizia 2003/193

- 10 La 5 iunie 2002, Comisia a adoptat Decizia 2003/193, care a fost notificată Republicii Italiene la 7 iunie 2002. La articolul 2 din această decizie, Comisia a constatat că scutirea de impozitul pe profit acordată de Republica Italiană în favoarea societăților pe acțiuni al căror acționariat este în majoritate public, prevăzută la acest articol, constituia un ajutor de stat, în sensul articolului 87 alineatul (1) din Tratatul CE, incompatibil cu piața comună.

- 11 Potrivit articolului 3 din decizia menționată:

„Italia adoptă toate măsurile care se impun pentru a solicita beneficiarului restituirea ajutorului descris la articolul 2, care i-a fost acordat ilegal.

Recuperarea se efectuează imediat, conform procedurilor de drept național, cu condiția ca acestea să permită executarea imediată și efectivă a deciziei.

Ajutorul care trebuie recuperat cuprinde dobânzile care trebuie calculate de la data la care beneficiarul a primit ajutorul ilegal și până la data restituirii sale efective. Aceste dobânzi se calculează pe baza ratei de referință aplicabile la calcularea echivalentului-subvenție al ajutoarelor regionale.”

Dreptul italian

- 12 Articolul 1283 din Codul civil prevede:

„În lipsa unor uzanțe contrare, dobânzile scadente pot produce dobânzi numai de la data cererii de chemare în judecată sau în temeiul unei convenții ulterioare scadenței acestora și în măsura în care este vorba despre dobânzi datorate pentru o perioadă de cel puțin șase luni.”

- 13 Articolul 24 din Decretul-lege nr. 185 privind dispoziții urgente pentru sprijinirea familiilor, a muncii, a încadrării în muncă și a întreprinderilor, precum și pentru redefinirea cadrului strategic național în contextul combaterii crizei (decreto-legge n. 185 – Misure urgenti per il sostegno a famiglie, lavoro, occupazione e impresa e per ridisegnare in funzione anti-crisi il quadro strategico nazionale) din 29 noiembrie 2008, transformat în lege, cu modificări, prin Legea nr. 2 din 28 ianuarie 2009 (denumit în continuare „Decretul-lege nr. 185/2008”), intitulat „Punerea în aplicare a deciziilor europene privind recuperarea unor ajutoare ilegale”, prevede la alineatul 4:

„Dobânzile prevăzute la alineatul 2 sunt stabilite pe baza dispozițiilor cuprinse în capitolul V din Regulamentul (CE) nr. 794/2004 [...]”

- 14 Articolul 36 din decretul-lege menționat stabilește intrarea în vigoare a acestuia în ziua publicării sale în *Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana*. Această publicare a intervenit la 29 noiembrie 2008.

Litigiul principal și întrebarea preliminară

- 15 A2A este o societate înființată prin fuziunea societăților ASM Brescia SpA și AEM SpA. Aceste din urmă societăți au beneficiat de o scutire trienală de impozitul pe profit, acordată de Republica Italiană în favoarea societăților pe acțiuni al căror acționariat este în majoritate public. În Decizia sa 2003/193, notificată Republicii Italiene la 7 iunie 2002, Comisia a considerat că o astfel de scutire constituia un ajutor de stat incompatibil cu piața comună.
- 16 În Hotărârea Comisia/Italia (C-207/05, EU:C:2006:366, punctul 54), Curtea a constatat că, prin neadoptarea în termenele prevăzute a măsurilor necesare pentru recuperarea de la beneficiari a ajutoarelor care au fost declarate ilegale și incompatibile cu piața comună prin Decizia 2003/193, Republica Italiană nu și-a îndeplinit obligațiile care îi reveneau în temeiul acestei decizii.
- 17 În urma acestei hotărâri, Republica Italiană a adoptat, pentru a reglementa recuperarea ajutoarelor în discuție, în mod succesiv, articolul 1 din Decretul-lege nr. 10 privind dispozițiile care urmăresc punerea în aplicare a obligațiilor comunitare și internaționale (decreto-legge n. 10 – Disposizioni volte a dare attuazione ad obblighi comunitari ed internazionali) din 15 februarie 2007, transformat în lege, cu modificări, prin Legea nr. 46 din 6 aprilie 2007 (denumit în continuare „Decretul-lege nr. 10/2007”), intitulat „Executarea hotărârii pronunțate de Curtea de Justiție a Comunităților Europene la 1 iunie 2006 în cauza C-207/05. Punerea în aplicare a Deciziei 2003/193/CE a Comisiei din 5 iunie 2002. Procedura de încălcare nr. 2006/2456 în temeiul articolului 228 din Tratatul CE”, articolul 24 din Decretul-lege nr. 185/2008 și articolul 19 din Decretul-lege nr. 135 privind dispoziții urgente pentru punerea în aplicare a obligațiilor comunitare și executare a hotărârilor Curții de Justiție a Comunităților Europene (decreto-legge n. 135 – Disposizioni urgenti per l’attuazione di obblighi comunitari e per l’esecuzione di sentenze della Corte di giustizia delle Comunità europee) din 25 septembrie 2009, transformat în lege, cu modificări, prin Legea nr. 166 din 20 noiembrie 2009.

- 18 Agenzia delle entrate a adresat A2A, în cursul anului 2009, decizii de impunere pentru a recupera sumele datorate cu titlu de impozit pe profit pe care ASM Brescia SpA și AEM SpA nu le plătiseră ca urmare a scutirii acordate de Republica Italiană. Aceste decizii de impunere obligau la plata, pe lângă suma de 170 de milioane de euro cu titlu de capital, a sumei de 120 de milioane de euro cu titlu de dobânzi calculate pe o bază compusă.
- 19 A2A a formulat acțiune împotriva respectivelor decizii de impunere. În fața instanței de trimitere, Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație), aceasta arată că articolul 24 alineatul 4 din Decretul-lege nr. 185/2008 este contrar dreptului Uniunii. Astfel, pentru calculul dobânzilor, această dispoziție ar face trimitere la articolele 9 și 11 din Regulamentul nr. 794/2004, în timp ce, în conformitate cu articolul 13 al cincilea paragraf din acesta, regulamentul respectiv nu se aplică *ratione temporis* Deciziei 2003/193, întrucât aceasta a fost notificată Republicii Italiene înainte de data intrării în vigoare a regulamentul menționat.
- 20 În cererea sa de decizie preliminară, instanța de trimitere arată în această privință, făcând trimitere la Hotărârea Comisia/Département du Loiret (C-295/07 P, EU:C:2008:707, punctul 46), că nici dreptul Uniunii, nici jurisprudența Curții nu precizau, la momentul adoptării Deciziei 2003/193, că dobânzile care urmau să fie aplicate cu ocazia recuperării ajutoarelor de stat vizate de această decizie trebuiau să fie calculate pe o bază compusă. Instanța de trimitere adaugă că practica Comisiei consta pe atunci în a face trimitere la dispozițiile dreptului național. Or, dreptul italian ar aplica, în conformitate cu articolul 1282 din Codul civil, dobânzi simple și ar admite aplicarea unor dobânzi compuse unor obligații pecuniare numai în condițiile prevăzute la articolul 1283 din Codul civil, condiții care nu ar fi îndeplinite în ceea ce privește recuperarea ajutoarelor în discuție în litigiul principal.
- 21 În aceste împrejurări, Corte suprema di cassazione ridică problema dacă dreptul Uniunii se opune unei dispoziții naționale cum este articolul 24 alineatul 4 din Decretul-lege nr. 185/2008 sau dacă permite să se prevadă aplicarea unor dobânzi compuse recuperării unui ajutor de stat, deși decizia de recuperare în cauză a fost notificată înainte de intrarea în vigoare a Regulamentului nr. 794/2004.
- 22 Având în vedere aceste considerații, instanța menționată a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 14 din Regulamentul [nr. 659/1999] și articolele 9, 11 și 13 din Regulamentul [nr. 794/2004] trebuie interpretate în sensul că se opun unei legislații naționale care prevede, în ceea ce privește recuperarea unui ajutor de stat ca urmare a unei decizii a Comisiei notificate la 7 iunie 2002, că dobânzile sunt determinate în temeiul dispozițiilor capitolului V din Regulamentul nr. 794/2004 (mai precis, al articolelor 9 și 11 din acesta) și, prin urmare, cu aplicarea unei rate a dobânzii întemeiate pe sistemul dobânzilor compuse?”

Cu privire la întrebarea preliminară

- 23 Prin intermediul întrebării preliminare, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă dreptul Uniunii, în special articolul 14 din Regulamentul nr. 659/1999, precum și articolele 11 și 13 din Regulamentul nr. 794/2004, se opune unei reglementări naționale cum este articolul 24 alineatul 4 din Decretul-lege nr. 185/2008, care prevede, prin intermediul unei trimiteri la Regulamentul nr. 794/2004, aplicarea unor dobânzi compuse recuperării unui ajutor de stat declarat incompatibil cu piața comună, deși decizia prin care acest ajutor a fost declarat incompatibil cu piața comună și prin care s-a dispus recuperarea lui a fost adoptată și notificată statului membru în cauză înainte de intrarea în vigoare a regulamentul menționat.
- 24 Cu titlu introductiv, trebuie să se constate că cererea de decizie preliminară face referire nu numai la articolul 24 alineatul 4 din Decretul-lege nr. 185/2008, ci și la articolul 1 din Decretul-lege nr. 10/2007, precum și la articolul 19 din Decretul-lege nr. 135 din 25 septembrie 2009, menționate la

punctul 17 din prezenta hotărâre. Instanța de trimitere arată că, în privința aspectelor relevante pentru cauza principală, articolul 1 alineatul 3 din Decretul-lege nr. 10/2007 din 15 februarie 2007 și articolul 24 alineatul 4 din Decretul-lege nr. 185/2008 sunt redactate în termeni identici.

- 25 Cererea de decizie preliminară nu indică în mod clar care dintre aceste dispoziții este aplicabilă în cauza principală. Aceasta constată numai că hotărârea care face obiectul litigiului aflat pe rolul instanței de trimitere se întemeiază pe considerația conform căreia „calculul dobânzilor pe o bază compusă este corect în măsura în care se efectuează în conformitate cu articolul 24 alineatul 4 din Decretul-lege nr. 185/2008”. În aceste împrejurări, trebuie să se plece de la ipoteza că această din urmă dispoziție este aplicabilă în cauza principală, aspect a cărui verificare este de competența instanței de trimitere.
- 26 Potrivit articolului 14 alineatul (1) din Regulamentul nr. 659/1999, atunci când adoptă decizii negative în cazuri de ajutor ilegal, Comisia decide ca statul membru în cauză să ia toate măsurile necesare pentru recuperarea ajutorului de la beneficiar. Ajutorul care trebuie recuperat în temeiul unei decizii de recuperare include, potrivit articolului 14 alineatul (2) din acest regulament, dobânzi. Această din urmă dispoziție nu precizează însă dacă dobânzile respective trebuie să fie aplicate pe o bază simplă sau pe o bază compusă.
- 27 În această privință, trebuie să se arate, în primul rând, că, deși articolul 11 alineatul (2) din Regulamentul nr. 794/2004 prevede că rata dobânzii se aplică pe o bază compusă până la data recuperării ajutorului și că dobânzile acumulate pe parcursul anului precedent produc dobânzi în fiecare an următor, trebuie să se constate totuși că această dispoziție este aplicabilă, conform articolului 13 al cincilea paragraf din acest regulament, numai deciziilor de recuperare notificate după data intrării în vigoare a acestui regulament, respectiv după 20 mai 2004.
- 28 Prin urmare, dat fiind că Decizia 2003/193, prin care ajutoarele care fac obiectul unei recuperări în cauza principală au fost declarate incompatibile cu piața comună, a fost notificată Republicii Italiene la 7 iunie 2002, respectiv înaintea intrării în vigoare a Regulamentului nr. 794/2004, articolul 11 alineatul (2) din acest regulament nu este, ca atare, aplicabil *ratione temporis* în cauza principală.
- 29 În ceea ce privește, în al doilea rând, determinarea reglementării care era aplicabilă înainte de intrarea în vigoare a Regulamentului nr. 794/2004 pentru a stabili dacă dobânzile trebuie să fie simple sau compuse, trebuie amintit că, în Hotărârea Comisia/Département du Loiret (C-295/07 P, EU:C:2008:707, punctul 46), Curtea a constatat că, la data adoptării deciziei în discuție în cauza în care s-a pronunțat acea hotărâre, respectiv la 12 iulie 2000, nici dreptul comunitar, nici jurisprudența Curții sau a Tribunalului nu precizau dacă era necesar ca dobânzile pe care trebuie să le cuprindă un ajutor ce trebuie recuperat să fie calculate pe o bază simplă sau pe o bază compusă. În lipsa unei dispoziții a dreptului Uniunii în materie, Curtea a considerat că practica Comisiei, detaliată în special în scrisoarea sa către statele membre SG(91) D/4577 din 4 martie 1991, lega aspectul privind impozitarea dobânzilor de modalitățile procedurale ale recuperării și făcea trimitere în această privință la dreptul național (Hotărârea Comisia/Département du Loiret, C-295/07 P, EU:C:2008:707, punctele 82-84).
- 30 Abia în Comunicarea privind ratele dobânzii aplicabile în cazul recuperării unor ajutoare ilegale, publicată la 8 mai 2003, Comisia a anunțat în mod expres că ar aplica o rată a dobânzii compusă în orice decizie prin care se dispunea recuperarea unui ajutor ilegal pe care ar putea-o adopta în viitor (Hotărârea Comisia/Département du Loiret, C-295/07 P, EU:C:2008:707, punctul 46) și că aștepta de la statele membre să aplice dobânzi compuse cu ocazia executării oricărei decizii de recuperare.
- 31 În ceea ce privește Decizia 2003/193, aceasta impune, la articolul 3 alineatul (2), ca recuperarea ajutorului să intervină imediat, conform procedurilor naționale, fără a face însă precizări suplimentare cu privire la aspectul dacă aceste dobânzi trebuie să fie aplicate pe o bază simplă sau pe o bază compusă.

- 32 Întrucât această decizie a fost notificată Republicii Italiene la 7 iunie 2002, cu alte cuvinte, înainte de schimbarea practicii Comisiei anunțată în Comunicarea privind ratele dobânzilor aplicabile în cazul recuperării unor ajutoare ilegale, trebuie să se concluzioneze, pe baza jurisprudenței rezultate din Hotărârea Comisia/Département du Loiret (C-295/07, EU:C:2008:707), că, în speță, sarcina de a stabili dacă rata dobânzii trebuia să fie aplicată pe o bază simplă sau pe o bază compusă revenea dreptului național.
- 33 În această privință, instanța de trimitere reține în decizia de trimitere că modul de redactare a articolului 24 alineatul 4 din Decretul-lege nr. 185/2008 face trimitere numai la capitolul V din Regulamentul nr. 794/2004, iar nu la capitolul VI din acesta, care conține dispoziția tranzitorie de la articolul 13, astfel încât respectiva trimitere nu este supusă de dreptul național limitării temporale prevăzute la acest articol.
- 34 Articolul 24 alineatul 4 din Decretul-lege nr. 185/2008, astfel interpretat de instanța de trimitere, nu poate fi considerat contrar articolului 13 din Regulamentul nr. 794/2004. Într-adevăr, deși acest din urmă articol stabilește, la primul paragraf, data intrării în vigoare a regulamentului menționat și precizează, la al cincilea paragraf, că articolul 11 alineatul (2) din regulamentul respectiv, privind calcularea dobânzilor pe o bază compusă, este aplicabil numai deciziilor de recuperare notificate după data intrării în vigoare a aceluiași regulament, nu se poate deduce totuși dintr-o astfel de limitare a aplicabilității *ratione temporis* a Regulamentului nr. 794/2004 un principiu care interzice statelor membre, singurele care, la data adoptării Deciziei 2003/193, aveau competența stabilirii bazei de calcul a dobânzilor, să legifereze mai degrabă într-un sens decât în altul. Articolul 13 din Regulamentul nr. 794/2004 nu introduce, așadar, o regulă de neretroactivitate aplicabilă legislațiilor naționale înainte de intrarea în vigoare a Regulamentului nr. 794/2004.
- 35 În al treilea rând, trebuie să se arate că Decretul-lege nr. 185/2008, prin reglementarea modalităților de calcul al dobânzilor pentru recuperarea unui ajutor de stat declarat incompatibil cu piața comună, urmărește în special să execute articolul 3 din Decizia 2003/193. Astfel, acesta pune în aplicare articolul 14 alineatul (1) din Regulamentul nr. 659/1999. Or, dintr-o jurisprudență constantă reiese că, atunci când statele membre adoptă măsuri prin care pun în aplicare dreptul Uniunii, au obligația de a respecta principiile generale ale acestui drept (Hotărârea Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, punctul 125).
- 36 Printre aceste principii figurează în special principiile securității juridice și protecției încrederii legitime.
- 37 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, deși principiul securității juridice se opune aplicării retroactive a unui regulament, cu alte cuvinte, unei situații apărute înaintea intrării sale în vigoare, indiferent de efectele favorabile sau nefavorabile pe care le-ar putea avea o astfel de aplicare asupra persoanei interesate, același principiu impune ca orice situație de fapt să fie în mod normal apreciată, în lipsa unei dispoziții exprese contrare, în lumina normelor de drept în vigoare. Cu toate acestea, deși legea nouă își produce efectele numai pentru viitor, aceasta se aplică, în lipsa unei derogări, și efectelor viitoare ale unor situații apărute sub imperiul legii vechi (a se vedea în acest sens Hotărârea Bavaria, C-120/08, EU:C:2010:798, punctele 40 și 41 și jurisprudența citată).
- 38 Astfel cum reiese dintr-o jurisprudență constantă a Curții, nici domeniul de aplicare al principiului încrederii legitime nu poate fi extins într-atât încât să împiedice, la modul general, o nouă reglementare să se aplice efectelor viitoare ale unor situații apărute sub incidența reglementării anterioare (Hotărârea Stadt Papenburg, C-226/08, EU:C:2010:10, punctul 46 și jurisprudența citată).
- 39 În speță, trebuie amintit că aplicarea unor dobânzi compuse a fost introdusă prin reglementarea națională menționată la punctele 24 și 25 din prezenta hotărâre. Înainte de intrarea în vigoare a acestei reglementări, dreptul italian aplica, în conformitate cu articolul 1282 din Codul civil, dobânzi simple.

- 40 Prin prevederea aplicării unor dobânzi compuse pentru recuperarea ajutoarelor declarate incompatibile cu piața comună prin Decizia 2003/193, Decretul-lege nr. 185/2008 nu are niciun efect retroactiv și se limitează la a aplica o reglementare nouă efectelor viitoare ale unei situații apărute sub imperiul reglementării anterioare.
- 41 Astfel, pe de o parte, articolul 36 din Decretul-lege nr. 185/2008 stabilește intrarea în vigoare a acestuia în ziua publicării sale în *Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana*, care a intervenit la 29 noiembrie 2008, astfel încât acest decret-lege nu a intrat în vigoare înainte de data publicării sale. Pe de altă parte, deciziile de impunere care prevăd aplicarea unor dobânzi pe o bază compusă au fost notificate societății A2A înainte de intrarea în vigoare a acestui decret-lege. Din moment ce ajutorul declarat incompatibil cu piața comună, în discuție în cauza principală, nu fusese recuperat și nici măcar nu făcuse obiectul unor decizii de impunere la data intrării în vigoare a decretului-lege menționat, nu se poate considera că acesta din urmă afectează o situație împlinită anterior.
- 42 Pe de altă parte, având în vedere termenul semnificativ care s-a scurs între adoptarea, la 5 iunie 2002, a Deciziei 2003/193, prin care Comisia a solicitat recuperarea ajutorului de stat în discuție în cauza principală, și emiterea, în cursul anului 2009, a unei decizii de impunere destinate să asigure recuperarea efectivă a acestui ajutor, trebuie să se considere că aplicarea unor dobânzi compuse constituie un mijloc deosebit de adecvat pentru a ajunge la o neutralizare a avantajului concurențial conferit în mod ilegal întreprinderilor beneficiare ale respectivului ajutor de stat.
- 43 În consecință, principiile generale ale securității juridice și protecției încrederii legitime nu se opun unei reglementări naționale cum este Decretul-lege nr. 185/2008, în discuție în cauza principală.
- 44 În ceea ce privește, în ultimul rând, problema ridicată de A2A în observațiile sale scrise, și anume dacă Decretul-lege nr. 185/2008 aduce atingere principiului egalității de tratament, trebuie să se arate că, potrivit unei jurisprudențe constante, nu trebuie să se examineze alte aspecte prezentate Curții de părțile din litigiul principal decât cele care au făcut obiectul deciziei de trimitere a instanței naționale (a se vedea în acest sens Hotărârea Kersbergen-Lap și Dams-Schipper, C-154/05, EU:C:2006:449, punctele 21 și 22 și jurisprudența citată).
- 45 Or, este cert că, în cererea sa de decizie preliminară, instanța de trimitere nu a ridicat această problemă.
- 46 În orice caz, Curtea nu dispune de elemente care să permită să se verifice dacă A2A încearcă să invoce beneficiul unei practici decizionale naționale care ar putea contraveni respectării legalității. Or, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, respectarea principiului egalității de tratament trebuie conciliată cu respectarea principiului legalității, potrivit căruia nimeni nu poate invoca în beneficiul său o nelegalitate săvârșită în favoarea altuia (Hotărârea The Rank Group, C-259/10 și C-260/10, EU:C:2011:719, punctul 62 și jurisprudența citată).
- 47 Curtea nu este, așadar, în măsură să examineze argumentul invocat de A2A cu privire la o eventuală diferență de tratament contrară principiului nediscriminării.
- 48 Având în vedere toate considerațiile de mai sus, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 14 din Regulamentul nr. 659/1999, precum și articolele 11 și 13 din Regulamentul nr. 794/2004 nu se opun unei reglementări naționale cum este articolul 24 alineatul 4 din Decretul-lege nr. 185/2008, care prevede, prin intermediul unei trimiteri la Regulamentul nr. 794/2004, aplicarea unor dobânzi compuse recuperării unui ajutor de stat, deși decizia prin care acest ajutor a fost declarat incompatibil cu piața comună și prin care s-a dispus recuperarea lui a fost adoptată și notificată statului membru în cauză înainte de intrarea în vigoare a regulamentul menționat.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 49 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

Articolul 14 din Regulamentul (CE) nr. 659/1999 al Consiliului din 22 martie 1999 de stabilire a normelor de aplicare a articolului 93 din Tratatul CE, precum și articolele 11 și 13 din Regulamentul (CE) nr. 794/2004 al Comisiei din 21 aprilie 2004 de punere în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 659/1999 nu se opun unei reglementări naționale cum este articolul 24 alineatul 4 din Decretul-lege nr. 185 din 29 noiembrie 2008 privind dispoziții urgente pentru sprijinirea familiilor, a muncii, a încadrării în muncă și a întreprinderilor, precum și pentru redefinirea cadrului strategic național în contextul combaterii crizei, transformat în lege, cu modificări, prin Legea nr. 2 din 28 ianuarie 2009, care prevede, prin intermediul unei trimiteri la Regulamentul nr. 794/2004, aplicarea unor dobânzi compuse recuperării unui ajutor de stat, deși decizia prin care acest ajutor a fost declarat incompatibil cu piața comună și prin care s-a dispus recuperarea lui a fost adoptată și notificată statului membru în cauză înainte de intrarea în vigoare a regulamentul menționat.

Semnături